



Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 12, Aralık 2017, s. 510-529

Arş. Gör. Ayşegül KUŞDEMİR

Amasya Ünv. Fen Edeb. Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
aysegulkusdemir@hotmail.com

YERKÖY MİKROTOPONİMLERİNDE GÖRÜLEN COĞRAFİ TERİMLER

Özet

"Yerin tasviri" anlamına gelen coğrafyadaki türleri ve görünüşleri ifade etmek için çeşitli coğrafi terimlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu coğrafi terimler halk arasındaki türlü kelimelerin bilimsel bir tanımı yapılarak ortaya çıkarılabileceği gibi, halk arasında çeşitli sebeplere bağlı olarak yer tutamamış kavramların ana dildeki kelimelerle karşılanacak şekilde bulunması, türetilmesi şeklinde de olabilir. Yerel coğrafi terimler üzerine yapılan bu çalışmada Yozgat'ın Yerköy ilçesine bağlı köylerdeki alan araştırması sonunda bölgeden ölçünlü dilde bulunmayan ya da ölçünlü dilde bilinirlik düzeyi düşük olduğu değerlendirilen 65 coğrafi terime yer verilmiş ve bunların geçtiği yer adları gösterilmiştir. Yöre insanından ve sözlüklerden elde edilen bilgiler doğrultusunda bu coğrafi terimlerin anlam çerçeveleri belirlenmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır. Standart dilde kullanılmayan ya da bilinirlik düzeyi düşük olan bu terimlerin derlenmesi toponimi ve leksikoloji çalışmaları için faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerköy ilçesi, yerel coğrafi terimler, mikrotoponim, sözcükbilim (lexicology).

GEOGRAPHICAL TERMS IN YERKOY MIKROTOPONYMY

Abstract

Various geographical terms were needed to express the genres and appearances in the geography, which means "to represent the place". These geographical terms may be derived by making a scientific definition of the various words between the people, or by deriving the concepts that are not occupied by the people for various reasons to be covered by the words on the main axis. In this study on the local geographical terms, 65 geographical terrains evaluated as having low level of awareness level on the level of the province with no standardized area at the end of the field survey in the villages connected to the Yerköy district of Yozgat were shown and their place names were shown. In the direction of the information obtained from local people and dictionaries, the meaning frames of these geographical terms have been tried to be determined and explained. The compilation of these terms, which are not used on the standard language and have a low level of awareness, will be useful for toponymy and lexicology studies

Keywords: Yerköy district, local geographical terms, microtoponymy, lexicology

GİRİŞ

Adlandırma, insanın çevresi ile ilişkilerine bağlı olarak geliştirdiği ve gerçekleştirdiği bir faaliyettir. Kişi, gördüğü ve tasavvur ettiği her şeyi adlandırmıştır. Kendisini ve çevresini tanıtmak isteyen kişi, bir şeyi başka bir şeyden ayırt etme zorunluluğu içinde konuştuğu dilin malzemesini kullanarak bunu halletmiş ve geliştirmiş olabilir. Canlı ve cansız objelere ad verme en eski kültürel etkinliklerden biridir. Herhangi bir yerin adlandırılması meselesinde de aynı şeylerin geçerli olduğu söylenebilir. İnsan hayatını kolaylaştırma ihtiyacından doğan ve her biri kısa adres niteliğindeki yer adları, insanın tabiatla ilgili ilişkilerini yürütme ve geliştirme çabasından ortaya çıkmıştır

Grekçe yer, mevki, mahal; vücudun bir bölümü anlamlarındaki topos ile bir kişinin ya da bir şeyin özel adı; şöhret, ün ve ad anlamlarına gelen onoma sözcüklerinden yapılmış toponimi terimi, bugün adbilim çalışmalarının en işlek kolu olan yer adlarını inceleme çalışmaları için kullanılmaktadır.(Kurgun 2002:1)

Toponimler kavram işareti oldukları objenin büyüklüğüne göre makrotoponimler ve mikrotoponimler biçiminde kümelendirilir. Bununla birlikte makro ve mikrotoponimlerin belirlenmesi kolayca yapılabilecek bir iş değildir, zira bu noktada görecelik devreye girmektedir. Söz

gelimi; “1/100.000 ölçekli haritada yer alan toponimler makro, yer almayanlar mikrodur.” diyerek kesin bir yargıda bulunmak doğru olmaz. Çünkü insanların yoğun yaşadıkları yerlerde, oradaki insanların hayatlarını yakından ilgilendiren küçük çaplı bir toponim haritalarda yer bulabildiği hâlde, insanların seyrek yaşadıkları coğrafyaların haritalarında çok daha büyük çaplı toponimler yer bulamayabilmektedir. Yine araştırma alanı büyüdükçe mikrotoponim algısı da büyümektedir. Söz gelimi bir araştırmacının köy çerçevesinde yaptığı bir toponimi araştırmadaki mikrotoponim algısı ile aynı araştırmacının ilçe veya il çapında yaptığı araştırmadaki mikrotoponim algısı doğal olarak birbirinden farklı olacaktır. (Şahin 2011:1808) Toponimi araştırmacısı olan Murzayev mikrotoponimiye “İnsanların etrafında dar bir çevrede yaşayan mera, ekinlik, mevki, dikkat çekici tabiat şekilleri, sel yarıkları, höyük, kuyu, küçük akarsu kıvrımları, kışlaklar, pınarlar, bağ evleri gibi çok büyük olmayan nesnelerin adı olarak varlığını sürdüren coğrafi adların toplamıdır.” biçiminde tanımlar. (Şahin 2011 :1809)

Mikrotoponimler 1/25.000 ölçekli paftalarda yer alabilir. Ancak bunların sayısı sınırlıdır. Mikrotoponimi çalışmalarındaki en sağlam araştırma yöntemi alanda derleme çalışmasıdır. Bunun için de uzun yıllar o bölgede yaşamış, coğrafyayı tanıyan özellikle de çoban ve avcı meslek gruplarından kimselerle görüşerek mikrotoponimlerin tespiti mümkün olabilir.

Mikrotoponimi çalışmalarının dilcilik açısından en büyük önemlerinden biri kelime tespitidir. Çünkü çalışmamızı içine alan köylerdeki mikrotoponimlerinin bir kısmı sadece o köyde yaşayanlar için değil, birçok insan için de meçhuldür. Örneğin Gündoğdu Köyü mikrotoponimleri içinde yer alan *Çamrağ deresi* mikrotoponimindeki çamrak kelimesinin anlamı artık unutulmuştur. Yine *Gızıl çevlik deresi* mikrotoponiminde *çevrik* unsurunun anlamı artık bilinmemektedir. Bunun gibi daha başka örnekler ilerleyen bölümlerde gösterilecektir. Bu yer adları dilin arkaik unsurlarını barındırmaları açısından önemlidir. Mikrotoponimi çalışmalarının dilcilik açısından diğer bir önemi de araştırma sonucu elde edilecek verilerden ağız araştırmalarında da faydalanılmasıdır. (Şahin 2011: 1810) Mikrotoponimi çalışmaları bir milletin yer adı verme kültürünün belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu tip yer adları dar çerçevede sözlü olarak yaşadıkları için dış etkilere kapalıdır. Ayrıca makro adların politik sebeplere bağlı olarak değiştirilmesi bu geleneğin tespitinde sağlıklı sonuçlar vermeyecektir. Bu yüzden yer adı verme geleneğinin tespitinde mikro düzeydeki yer adları makro düzeydeki yer adlarına kıyasla daha başarılıdır.

Biz de bu fikir doğrultusunda Yozgat’ın Yerköy ilçesine bağlı 58 köy ve 2 mahallede sahada derleme faaliyeti gerçekleştirdik. Bu çalışma sonunda yöreden 2360 mikrotoponim tespit ettik. Tespit edilen bu mikrotoponimler içerisinde çeşitli coğrafi terimlerin varlığı dikkatimizi çekti. Toponimi araştırmacısı Murzayev’in *belirli bir coğrafi*

şeklin türünü, görünüşünü ifade eden, ağızlarda kullanılan ve sıklıkla yeradlarının kuruluşlarında görülen ya da bizzat yeradı yapımında kullanılan sözcükler olarak tanımladığı yerel coğrafi terimler (Şahin 2014: 174) ile ilgili ilk çalışma Karaburun Silikyeradlarında (Mikrotoponimlerinde) Görülen Coğrafi Terimler adlı makaledir. Yazarlar bu makalede İzmir'in Karaburun ilçesi sınırlarından 32 coğrafi terime yer vermiş ve bunların geçtiği mikrotoponimleri göstermiştir. Bizim çalışmamızda da Yerköy ilçesi sınırlarından ölçünlü dilde bulunmayan ya da ölçünlü dilde bilinirlik düzeyini düşük kabul ettiğimiz 65 yerel coğrafi terim bu çalışmamızın konusunu oluşturacaktır.

Yerköy Mikrotoponimlerinde Görülen Yerel Coğrafi Terimler:

1.Abara: *Abara* (Arslanhacılı köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu sözcük “su değirmenlerinde suyun basıncını çoğaltmak için yapılan, büyük bir huni şeklindeki hazne; tarlalarda bir taraftan bir tarafa su geçirmekte kullanılan tahta oluk; çift demiri ve pullukla açılan su yolu, çift demirin açtığı çizgi, saban izi; su oluğunun iki başından üstüne oturduğu duvar; köy evlerindeki tavanlarda iki direk arasındaki boşluk; tünel.” (D.S. c.1) gibi çeşitli anlamlara gelen sözcük, adının geçtiği köyde “su yolu” anlamında kullanılmaktadır.

2. Andak: *Andāñ beli* (Hacılı köyünde bir mevki adı), *Andağ* (Hacılı köyünde bir mevki adı), mikrotoponimlerinde görülür.

Bu sözcük Derleme Sözlüğü'nde “ayağa batan diken, kıymık; sel yarıntısı, kesintisi; ondan sonra” anlamlarında yer almaktadır.(D.S. c.1) Biz sözcüğün anlamının “sel yarıntısı, kesintisi” anlamına gelebileceğini tahmin ediyoruz.

3. Ark:

Arğ altı(2) (Saray ve Hacıosmanlı köylerindeki mevki adı), *Arğ altı tarlalar*, *Arğa yatan* (Çayköy köyünde bir mevki adı) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Sözcük, Derleme Sözlüğü'nde “su yolu (*harık*)” anlamında geçmektedir. (D.S. c.1) Sözcük köylerde de bu anlamıyla kullanılmaktadır.

4. Arkaç:

Ahraç(2) (Küçükçalıklı ve Harkaşan köylerindeki ağıl adı) *Alöluarhacı*, *Arhacı*(3), *Arhacı beli*, *Arhacı depesi*, *Bosdan arhacı*(2), *Camız arhacı*,

Çadal arhacı, *Çatal argıç*, *Galın arhacı*(2), *Galın arhacı deresi*, *Garārhaç*, *Garārhaç depesi*,

Garārhaç deresi, *Gara can arhacı*(2), *Gobeliñ arhacı*, *Köte arhacı*(2), *Topağ gaya arhacı*, *Üç*

arhacılar(2), *Yol arhacınıñ sırdı* mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu sözcük GTS'de "ağıl; dağ sırtlarında davarların yatırıldığı düz, rüzgar almayan kuytu yer."olarak geçmektedir. Derleme Sözlüğü'nde sözcüğün birden çok anlamı mevcuttur. Bunlardan "davarların açıkta toplu olarak yattıkları yer, düz dağ sırtları" köylerde kullanılagelen anlamıdır.(D.S. c.1)

5. Arnaç:

Arñaciñ depe (Sarıyaprak köyünde bir tepe adı), *Arñaç* (Kumluca köyünde bir tepe adı) mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Bu sözcük Derleme Sözlüğü'nde "karşı, ön taraf, gözönü, her taraftan görülebilen yer, meydan, açıklık; yamaç; yokuş, meyil; ön yüz; medyalık; alın" anlamlarında geçmektedir.(D.S. c1) Köy sakinleri "arnaç"sözcüğünün ne anlama geldiğini bilmemektedirler. Tespit edilen bu iki yer adı tepe adı olduğu için sözcüğün "yokuş, meyil" anlamında kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

6. Ayak:

Koş ayak (Susuz köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Bu sözcük T.S.'de "Toplanmış olan suyun alttan akıp gittiği yer."anlamında geçmektedir. (1983:19)

7. Balaman:

Sadece *Balaman depesi* (Kahya köyünde bir tepe adı) mikrotoponiminde görülmüştür.

Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde üç farklı anlamı vardır: "şişman, gürbüz (kimse, çocuk); mey de denilen nefesli bir zurna, saz; dere ya da çayın önüne yıkanma yeri olarak taşlarla, otlarla yapılan set". (D.S. c.2) Sözcüğün köyde "dere ya da çayın önüne yıkanma yeri olarak taşlarla, otlarla yapılan set" anlamıyla kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz. Zira tepenin bulunduğu alan, çalılık bir yerdir.

8 .Berçi:

Sadece *Berçili ören* (Kördeve köyünde bir tepe adı) mikrotoponiminde görülür. Bir tepe ismidir.

Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "davar sağılan yer, ağıl; köpek, fino köpeği, av köpeği" anlamları vardır. (D.S. c.2) Yer adının tepe adı oluşu sözcüğün "davar sağılan yer, ağıl." anlamında kullanıldığını tahmin ettirmektedir.

9. Bük:

Ay bükü (Terzili köyünde bir tepe adı), *Bayat bükü* (Beserek köyünde bir tarla adı) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

GTS'de "akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar, büklük; ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu" olarak tanımlanan sözcüğe CTS'de rastlanmamaktadır. DS'de akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar; bostan; akarsuya yakın bahçeler; çalılık, sazlık ve ormanların en sık olduğu yer; düz ve büyük toprak parçası; belen; yamaç, sırt; dönemeç, akarsuların büküntü yerleri; köşe, ağaçlık, çamurlu çalılık; sulak, çeltik tarlalarının toplu bulunduğu bölüm" gibi çeşitli anlamlarda geçmektedir. Sözcük Yozgat'tan "çalılık, sazlık ve ormanların en sık olduğu yer" anlamında tespit edilmiştir. (D.S. c.2)

10: Büngüldek:

Sadece Büngüldek (Küçüknefes köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Sözcük DS'de "bataklık; kaynak, pınar; suyu bol akan pınar; güir kaynak" anlamlarında yer almaktadır. Sözcük Yozgat'tan "kaynak, pınar" anlamıyla tespit edilmiştir. (D.S. c.2) CTS'de "çıktığı yerden fışkırırmasına ya da güürültülerle çıkan su kaynağı" biçiminde açıklanmıştır. (İzbırak 1975:57)

11: Cılga:

Sadece Cılga (İğdecik köyünde bir yol adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Sözcüğün Derleme Sözlüğü'ndeki yaygın anlamı "ince, dar, taşlı yol, patika"dır. (DS. c.3) Sözcük köyde de bu anlamda kullanılmaktadır. CTS'de "Dağlarda, bayırlarda gide gele açılmış eğri büğrü dar yol, buna keçiyolu, patika gibi adlar da verilir." şeklinde açıklama yapılmıştır. (İzbırak 1975:60)

12. Çağılman:

Sadece Çağılman çayı (Arifoğlu köyünde bir dere adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Sözcük sözlüklerde yer almamaktadır.

13. Çağlam:

Sadece Çağlam (Poyraz köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde görülmektedir.

Sözcük Derleme Sözlüğü'nde sadece "çağlayan" anlamında geçmektedir. (D.S. c.3) Mevki; dağlık ve ormanlıktır. Mevkide herhangi bir su kaynağı bulunmamaktadır. Ayrıca geçmiş zamanda bir su kaynağının var olup olmadığı hakkında bir bilgi de yoktur.

14. Çamrak:

Bu sözcük sadece *Çamrağ deresi* (Gündoğdu köyünde bir dere adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Sözcük sadece “*bulanık su birikintisi*” anlamında yer almaktadır. (D.S. c.3)

15. Çevlik:

Ğızıl çevlik , *Ğızıl çevlik deresi* (Sekili köyündeki bir mevkinin ve derenin adı) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Çevlik sözcüğünün Derleme Sözlüğü’nde birden çok anlamına rastlanıldı. Burada kast edilen anlam muhtemelen “*ırmak kenarındaki taşlık ve kumluk yer*”dir. (D.S. c.3) Çünkü mevkinin ve derenin toprağı kırmızı renktedir. Sözcük Sorgun/Yozgat’ta da bu anlamıyla derlenmiştir.

16. Dağılgan:

Dālgan(5), *Dālganlar*, (farklı farklı köylerdeki mevki adları) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Dağılgan sözcüğü sözlüklerde geçmemektedir. Yerköy yöresinde sıkça kullanılan bu sözcük yöre halkı tarafından “*akarsuyun kollara ayrıldığı bölge*” anlamında kullanılmaktadır.

17. Dahar:

Dağar (2), (Kayadibi ve Çamlıbel köylerinde mevki adı), *Dağarıñ dere (2)*, *Dağarıñ düzlek* (Terzili köyünde bir mevki adı), *Doğar yaylası* mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Bu sözcük Derleme Sözlüğü’nde “*Havuz, tabakhanelerde derilerin ıslatıldığı havuz; keçi*” anlamlarında geçmektedir. (D.S. c.4) Ancak köylerde yaşayanlar sözcüğün anlamını bilmemektedir. Ancak Terzili köyünde sözcüğün “*orman*” anlamına geldiğini söylediler. Sözcüğün Derleme Sözlüğü’nde böyle bir anlamı yoktur.

18. Davlumbaz:

Davlumbaz, *Davlumbaz depesi* (Aşağıelmahacılı, Hacımusalı köylerindeki tepe adı) mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Köylerde yaşayanlar bu tepelerin davul gibi, yumru bir tepe olduğunu tarif etmişlerdir. Bu sözcük Derleme Sözlüğü’nde birçok anlamı tespit edilmiştir, sözcük bunlardan “*tümsek, çıkıntı*” (DS. c.4) anlamında kullanılmış olabilir.

19. Dikme:

Ġara dikme(2) (Kayadibi köyündeki tepenin ve türbenin adıdır) mikrotoponimlerinde görülmüştür.

Bu yer adı bir tepeye ve o tepede bulunan bir türbeye aittir. *Ġara dikme* tepesi; toprağı siyah, çıkması zor, dik bir tepedir. Bu yüzden Derleme Sözlüğü'nde birçok anlamı bulunan *dikme* sözcüğünün “*yokuş*” anlamında kullanılmış olacağını tahmin etmekteyiz. (D.S. c.4)

20. Dip:

Cāmi dibi (Hatip köyünde bir mezarlık adı), *Ceviziñ dibi* (Hacılı köyünde bir çeşme adı), *Ġarāciñdibi* (Karlı köyünde bir mevki adı), *Enişiñ dibi* (Çayköy köyünde bir tepe adı) *İnişiñ dibi* (Kayadibi köyünde bir mevki adı), *Yoğuşuñ dibi* (Karaosmanoğlu köyünde bir yol adı) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

GTS'de “*oyuk veya çukur yer, bir şeyin en alt bölümü, taban*” olarak tanımlanan bu sözcük yörede “*bir şeyin en alt bölümü*” anlamında kullanılmıştır.

21. Dölek:

Çorağñ dölek (Buruncuk köyünde bir mevki adı), *Dölek (4)*, *Mezariñ döleğ* (Cakcak köyünde bir mezarlık adı), *Yol üsdüñ dölek* (Arifoğlu köyünde bir mevki adı) mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Sözcük Yozgat'tan birden fazla anlamda tespit edilmiştir. Zannımızca sözcük bu mikrotoponimlerinde “*düz, engebesiz arazi, tepenin eteğı*” anlamında kullanılmıştır. (D.S. c.4)

22. Düğdü:

Düğdü depe (Çakırlar köyünde bir tepe adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde birden çok anlamı vardır. Tepe küçük olduğundan sözcüğün anlamının “*ufak ve tek tepe*” olabileceğini düşünmekteyiz. (D.S. c.4)

23. Düzlek:

Dağarıñ düzlek (Terzili köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Sözcüğün derleme sözlüğündeki anlamlarından biri “*düzlük yer*” dir. Sözcük tespit edildiğı köyde de bu anlamıyla kullanılmaktadır.

24. Emen:

Sadece *Emen* (Yukarihsangazili köyünde bir bağlık adı) mikrotoponiminde görülmüştür.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde birden çok anlamına rastlanıldı. Köyde "bağ" anlamında kullanılmaktadır. Sözlükteki anlamlardan biri de "yeni yetişen bağ" dır. (D.S. c.5)

25. Eğrek:

Ġarārek, Köy ārē, Sığır ārē(2) mikrotoponimlerinde görülmektedir. Bu adlardan biri mevki adı diğerleri de meydan adıdır.

Sözcük köylerde "dinlenme yeri" anlamında kullanılmaktadır. Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde geçen anlamlarından biri de budur: "otlakta hayvanların toplandığı yer, dinlenme yeri" (DS. c.5)

26. Ged:

Sadece Ged āz mikrotoponiminde görülmektedir.

Ged āz, Çamlıbel köyünün kuzeyinde yer alan küçük koruluktur. "ged" sözcüğünün Derleme Sözlüğü'nde birçok anlamı bulunmaktadır: "çukur, oyuk; gedik; yarımada şeklindeki çıkıntı; kertik, gedik; eksik, kısa; hayvanların kulaklarını yararak yapılan işaret; yüksek yer, tepe" (D.S. c.6) Bölgede yaşayanlar da sözcüğün ne anlama geldiğini bilmemektedir. Bu kuru, köyün yüksekçe bir yerinde bulunduğundan, sözcüğün "yüksek yer, tepe" anlamında kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

27. Gedik:

Ala gedik, Aydınca gedī(2), Çadal gedik, Deārmen gedi, Deşliādik, Ġağnı gedi, Ġapan gedi, Ġarādik(2), Ġarañı gedik, Gedīñ ardı, Gedik(2), Gedik çeşme, Gedik dere, Gedik gāya, Gedik yol, Ġızıl gedik depesi, Güccügğarādik, Paralādik, Sazak gedi, Sedir gedi, Yığlı daş gedi, Yozgat gedi mikrotoponimlerinde görülmektedir.

GTS'de "bir düzey üstündeki yıkık, çatlak veya aralık, rahne; dağ geçidi; mec.boşluk, eksiklik; eksik dişli" anlamlarında tanımlanan sözcük Anadolu ağzlarından "yolların görülebilen yeri, ufuk; sınır; kavisli geçiş yeri, yolu" gibi anlamlarda derlenmiştir. (D.S. c.6)

28. Göynük:

Göynük(2) mikrotoponiminde tespit edilmiştir. Her ikisi de mevki adıdır.

Bu sözcüğün Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde birden çok anlamına rastlanıldı. Bir yer adı olduğu için anlamının "orman sökülerek ya da yakılarak yapılan tarla" olabileceğini tahmin etmekteyiz. (D.S. c.6) Sözcük CTS'de yer almamaktadır.

29. Göz:

Dört göz, Dört gözüñ m̄ara, Ğırh göz(2), Göz depesi, Ğurt göz, mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Bu sözcük köylerde mağara ya da mağaraların bölümleri için kullanılmıştır. Söz konusu mikrotoponimlerinden *Göz depesi* dışındakiler ya mağara isimleridir; ya da mağaraların bulunduğu mevki isimleridir. Derleme Sözlüğü'nde de birçok anlamı bulunan *göz* sözcüğünün araştırma yapılan köylerde "*oda*" anlamında kullanılmış olabileceğini tahmin etmekteyiz. (D.S. c.6) *Göz depesi* ise terim özelliği göstermez. Burası gözetleme işinin yapıldığı bir tepedir.

30. Kak:

Kak höyüñ bel (EskiYerköy köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Köyde yaşayanlar mikrotoponimindeki *kak* sözcüğünün ne anlama geldiğini bilinmemektedir. Sözcük ağızlardan daha çok "*meyve kurusu*" anlamında tespit edilmiştir. Sözcük Kırşehir'den ise "*dağ ve kayalardaki oyuklarda bulunan su birikintisi*" anlamında tespit edilmiştir. (D.S. c.8) EskiYerköy köyünün Kırşehir'e yakınlığı ve sözcüğün coğrafi bir terim olabileceği düşüncesi ile Kırşehir'den derlenen anlamıyla kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

31. Kaklık:

Ğahlñ yol, Ğahlñ(2), Ğahlñ ğaya, Ğahlñ ğayası mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Sözcük GTS'de "*kaya ve ağaç oyuklarında su birikintisi*" Derleme Sözlüğü'nde ise "*taş, ağaç oyukları ve içindeki su birikintisi; sel yığıntısı; deniz kıyısındaki kayalıklar; 3-4 metre derinliğindeki kuyu; su kaynağı; kayalar üstünde oluşan, yağmur sularının biriktiği oyuklar*" anlamlarında geçmektedir. (D.S. c.8) Taranan coğrafya terimleri sözlüklerinde *kaklık* sözcüğüne rastlanmamıştır. Derleme esnasında görüştüğümüz kişiler sözcüğün anlamını bilmemektedir.

Söz konusu mikrotoponimlerin ikisi kaya adı, biri de kayalık bir tepe ismidir. Bundan hareketle sözcüğün "*kayalar üstünde oluşan, yağmur sularının biriktiği oyuklar*" anlamında kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

32. Kakma:

Sözcük sadece *Ğahma depe* mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Derleme Sözlüğü'nde *kakma* sözcüğünün birçok anlamına rastlanıldı. Tepenin kayalık oluşu sebebiyle sözcüğün "*büyük taş kitlesi, kayalık yer*" anlamına gelebileceğini düşünmekteyiz. (D.S. c.8)

33. Keli:

Sadece *Keli* (Sekili köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde geçmektedir.

Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde birçok anlamı vardır. Yer adının ne anlama geldiği bilinmemektedir; ancak sözcük Yozgat'tan "*taş ve toprak yığarak yapılan bağ, bahçe ve tarlaların sınırı.*" anlamında derlenmiştir. (D.S. c.8)

34. Kepez:

Kepez depe, Kepez ğaya(3, *Kepeziñ ardı* (Çakırlar köyünde bir mevki adı) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "*yüksek tepe, dağ; dağların oyuk, kuytu yerleri; mağara; yokuş başı; göl ve ırmaklardaki çukurlar; verimsiz, kıraç toprak; küçük çalılık, fundalık*" gibi anlamları vardır. (D.S. c.8) Coğrafya terimleri sözlüklerinde ise *kepez* maddesine rastlanılmamıştır.

Bu terimin geçtiği söz konusu yer adlarının çoğu tepe adıdır. Bunlara baktığımızda hepsinin ortak özelliği bir tepe ile ilişkili oluşudur. Bu durum dikkate alındığında *kepez* sözcüğünün yörede *tepe* ya da buna yakın gelebilecek bir anlamda kullanıldığını ifade edebiliriz.

35. Kepir:

Ġızıl kepir(2), *Kepir* (9), *Kepir depesi, Kepirler*(3), *Kepir öz*(2), *Kepir özü, Kepir yazı, Muhakeme kepiri, Zebit öldüren kepir* mikrotoponimlerinde tespit edilmiştir.

Sözcük Derleme Sözlüğü'nde "*verimsiz, kıraç toprak; taşlı ve engebeli yerler; yağmurdan sonra toprağın yapışkan durumu; çamurlu çorak toprak; kırmızı toprak; beyaz toprak; kara toprak; toz; sürülmüş tarla; kurumuş, katılaşmış çamur; yüksek tepe*" anlamlarında geçmektedir. (D.S. c.8) Söz konusu yer adlarının çoğu mevki adlarıdır. Bu mevkiiler, suyun az olduğu ya da hiç bulunmadığı yerlerdir. Yörede yaşayanlar sözcüğün "*verimsiz, kıraç toprak*" anlamında kullanıldığını söylediler.

36. Kırgı:

Ġırgı(2) mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "*dağ eteği; dağ ve yaylaların yalçın, sarp, keskin yerleri; taşlık arazi; kıran; bayır yer*" gibi anlamları bulunmaktadır. (D.S. c.8) Mikrotoponimlerin ikisi de mevki adıdır. Köyde yaşayanlar sözcüğün ne anlama geldiğini bilmemektedirler. Ancak sözcük Sorgun/Yozgat'tan "*dağ ve yaylaların yalçın, sarp, keskin yerleri*" anlamında tespit edilmiştir.

37. Kırma:

Ġırma, Ġızıl Ġırma, Ġırma depesi mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Derleme Sözlüğü'nde bu sözcük için “*ormandan açılmış tarla; ot bitmeyen bayır yer; engebeli toprak; dağ ve tepelerdeki kuytu yerler; birbirine paralel, küçük sel yarıntıları; dağlardan akan sellerin yaptığı derin yarıkların arasında kalan tarak dişi biçimindeki çıkıntılar*” gibi anlamlar mevcuttur. (D.S. c.8) Söz konusu mikrotoponimlerinden ikisi mevki, biri tepe adıdır. Hepsinin de ortak özelliği bulunduğu yerin engebeli oluşudur. Bu yüzden sözcüğün “*engebeli toprak*” anlamında kullanılmış olacağını düşünmekteyiz.

38. Kısık:

Ġarāsıh, (Kumluca köyünde bir mevki adı), *Ġıssıñ dere*, *Ġıssıh* (Kördeve köyünde bir mevki adı), *Ġıssıh ğaya* mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Sözcük GTS'de “*kanyon*” DS' de “*iki dağ ve tepe arasındaki dar geçit, boğaz; dağların kuytu yeri; uçurum; dar yer, iki kayanın arası; dar ve uzun sokak, yol; köşe, bucak, ara; çıkmaz sokak, eğri büğrü yol; yol dönemeci; sıralanmış tepelerin küçük vadileri; yüksek kayalıkların üstündeki aralıklar, yarıklar*” şeklinde tanımlanmaktadır. (D.S. c.8)

İzbudak CTS'de bu sözcüğü “*oluk biçimini andıran dik yamaçlı; yabansız; boğaz biçimindeki vadi*” (İzbudak 1975:205), Öngör ise “*kıvrımlı yapılarda, bir kıvrımı keserek iki yandaki çukurlukları birleştiren, dar ve boğaz biçimindeki gedik koyaklara verilen ad*” şeklinde tanımlanmaktadır. (Öngör 1980:71)

Sözcük yörede “*boğaz*” anlamında kullanılmaktadır.

39. Kis:

Sadece *Kisli* (Derebağ köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu sözcük sadece DS'de “*taş, kum, kil ile karışık kaynaşmış sert tabaka; bir çeşit taşlı toprak*” anlamlarıyla geçmektedir. (D.S. c.8)

40. Kol:

Sadece *Uzun ğol* (Çakırlar köyünde bir yol adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

DS 'de “*susuz dere; koyak, vadi*” gibi anlamlara gelen sözcüğün araştırma yaptığımız yörede “*vadi*” anlamında kullanılmış olabileceğini tahmin etmekteyiz. (D.S. c.8)

41. Konuş:

Baş ğonuş(3) mikrotoponiminde görülmektedir. Hepsi de mevki adıdır.

GTS'de "konma işi, konum" gibi anlamlara gelen sözcük BSTS Coğrafya Terimleri Sözlüğü'nde "bir kentin kurulmuş olduğu yerin taşıdığı ve kentin gelişmesine olumlu ya da olumsuz etkisi olan yerleşim koşullarının tümü" şeklinde tanımlanmıştır.

42. Koyak:

Ağcaoyah, Büyük göyah, Çallı göyah, Davşanlı göyah, Ğamişlioyak, Ğamişlioyah, Ğodāñ puñarı, Suluöyäk, Tel geçen göyah, Yılanlıöyäh mikrotoponimlerinde görülmektedir. Hepsi de mevki adıdır.

Bu sözcük GTS'de "vadi; karalarda akarsu aşındırmasıyla oluşmuş, bir yöne doğru eğimli, uzunluğuna çukurluk; dağlar ve kayalıklarda oluşmuş doğal çukur" anlamında tanımlanmıştır. DS'de ise daha geniş anlamlara sahiptir: "bir ucu dağda son bulan kapalı boğaz, iki dağ, tepe arasındaki boşluk, vadi; deve; dağlar ve kayalıkların üzerindeki doğal çukurlar; güneş görmeyen kuytu yer; dağ üzerinde otu bol olan, bitek, çukur yer" gibi. (D.S. c.8)

İzbudak bu terimi şu şekilde açıklar: "kireçtaşının, alçıtaşının çok bulunduğu yerlerde görülen ve düdene göre daha yavaş, daha büyük bulunan çukurluklar"

Söz konusu yer adlarının geçtiği mevkilerin yapısına bakıldığında bu sözcüğün yörede "iki dağ, tepe arasındaki boşluk, vadi" anlamında kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

43. Köm:

Adil Akay'ın köm, Adil Kāñ köm, Cillñ Irızāñ köm, Çirteverinñköm, Emin Āññkömü, EnesKāñkömü, Ğanlı köm(2), Ğavlağ İrzāñköm, Güccük Nūrūñ kömler, Hāşim Āñ köm, Hamzalarıñ köm, İhsan'ın kömü, Halil Akay'ın köm, Köm depesi, Köm deresi, Kömler(4), Köm öñü(2), Köm tarlalar, Kömuğu, Köm yeri(4), Köm yolu, Mestūñ kömüñ bel, Mırtıñ köm, Papazıñ kömü, Papazıñ kömü, Sivarıñ Haydar'ın köm, Tatar ölūñ köm, Üç gulāñ köm, Üç kömler, Yibrakayıñkömü mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde birden çok anlamı vardır. En fazla kullanıldığı anlam ise "ağıl, davar ahırı" dır. Yörede de bu anlamıyla kullanılan sözcük Yerköy/Yozgat'tan bu anlamıyla derlenmiştir. (D.S. c.8)

Bu sözcük geçim kaynağının büyük oranda hayvancılık olduğu bu yöredeki en fazla kullanılan terimlerdenidir.

44. Körlek:

Sadece Körlek (Sarıyaprak köyünde bir ören adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Körlek yer adı bir ören adıdır. Eskiden burada bir yerleşimin olduğu söylenmektedir. Derleme Sözlüğü'nde bu yere uygun olarak "*içerlek, işlek olmayan (yer)* (D.S. c.8) anlamı geçmektedir.

45. Oluk:

Acı oluğ, Ğocöluğderesi, Ğöcöluğ, Mağmud olü mikrotoponimlerinde bulunmaktadır.

Bu yer adlarının ikisi dere, ikisi çeşme adıdır. Bu sözcüğün GTS'de "*bir şeyin akmasına yarayan üst yanı açık boru; yağmur sularını damların kenarlarına toplayıp akıtan yatay kornumlu, genellikle çinko boru*" gibi anlamları vardır. Ancak bu anlamlar *oluk* sözcüğünün yöredeki kullanımı ile ilgili değildir. Çünkü söz konusu yerlerde GTS'deki tanımda geçen borulardan yoktur. Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde ise "*musluk; çeşme, pınar; suyun daralarak aktığı yer; ırmak; çay ve dereden küçük akarsu; hayvanların yem yedikleri, su içtikleri taş ya da ağaçtan oyulmuş yalak; değirmenin su deposu*" gibi anlamları vardır. (D.S. c.9,12) Biz de sözcüğün bazı köylerde "*çeşme*" bazı köylerde "*çay ve dereden küçük akarsu*" anlamıyla kullanıldığını tahmin etmekteyiz.

46. Öz:

Acı öz, Ala yer özü, Aygar özü, Baltaözü(2), Bişek özü, Büyük öz, Böyüzüñdere, Büyük öz, Cumali özü, Derecik özü, Derin öz(2), Eski āl özü, Eski ören özü, Eşşekli özü(2), Ğaranlığ öz, Ğıda Bekir'iñ dereözü, Güllüñ öz, Ğuröz, Gülabi özü(4), İnandığ öz, Keller özü, Kepir öz, Kepir özü, Kepriöz, Killik özü(4), Küçük öz, Mamığ öz, Melez özü, Merkepli özü, Öksüz özü, Öz(6), Öz altı, Öz bağlar, Öz dere, Öz mevki, Öz yatā, Öz yolu(2), Sarp öz, Sötlöz, Sötlöz, Sülmanlı özü, Ulöz mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "*su arki; dere, çay, ırmak; tepeler arasındaki çukur, düzlük yer, koyak; sulak, verimli yer, otlak; bağ, bahçe, bostan; yapışkan topraklı yer; su kıyısındaki yeşil yer, ova; geniş ve büyük hendek; sel sularının aktığı yerde yaptığı yarıklar; tarla, köye yakın tarla*" anlamları vardır. (D.S. c.9) Bu terim köylerde "*dere, çay, ırmak*" anlamında kullanılmıştır. Sözcük Yozgat/ Gülabi (Sarıyaprak) 'den de bu anlamıyla tespit edilmiştir.

47. Pöhrek:

Pöhrek, Pöhreñ dere mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu mikrotoponimlerden biri mevkiye diğeri bir dereye aittir. Pöhrek sözcüğünün Derleme Sözlüğü'ndeki anlamlarından biri "*yeraltında kapalı su yolu, künk*" tür. (D.S. c.12) Sözcük köylüler tarafından bu anlamıyla kullanılmaktadır.

48. Salah:

Salah(2) mikrotoponiminde görülmektedir. Her ikisi de mevki adıdır.

Sözcüğün Derleme Sözlüğü'ndeki anlamlarından biri "yayla ya da kırlarda hayvanları toplu barındırmak için yapılmış üstü açık korunak" tır. (D.S. c.10) Sözlükteki bu anlam mevkiler için uygundur. Zira mevkilerin bulunduğu bölgeler geniş düzlüklere sahiptir.

49. Sarp:

Sadece *Sarp* öz (Küçükçalıklı köyünde bir dere adı) mikrotoponiminde görülür.

Sözcük GTS'de "dik, çıkması ve geçilmesi güç (yer), yalman" şeklinde tanımlanmaktadır. İzbırak, sarp terimini "çıkılması güç, dimdik kayalıkların bulunduğu yerler için kullanılan sözcük" biçiminde tanımlamaktadır (İzbırak 1975: 274)

50. Say:

Sadece *Ğara say* (Karlı köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu sözcük Yerköy'ün yüksek köylerinin birinde geçen bir mevki adıdır. Derleme Sözlüğü'nde "say" sözcüğünün birden çok anlamı vardır. Sözcük Yozgat'tan "ekime elverişsiz, altında kum, taş ve kil tabakası bulunan toprak" anlamında derlenmiştir. (D.S. c.10)

51. Sazak:

Sadece *Sazak gedî* (Sedir köyünde bir gedik adı) mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "kuvvetli ve soğuk esen yel, poyraz; hafif ve serin esen yel, lodos; soğuk yelle birlikte yağın hafif kar; bataklık, sazlık; pınarların, derelerin ayağındaki otluk yerler; küçük pınar, kaynak; yaşlık, ıslaklık" gibi anlamları vardır. (D.S. c.10) *Sazak gedî* yer adı *gedik* denilen dağ geçidinin bulunduğu mevkidir. Buradaki boğazdan soğuk bir rüzgar esmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında *sazak* teriminin "kuvvetli ve soğuk esen yel, poyraz" anlamında kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz. Zaten sözcük Yozgat'tan da bu anlamıyla derlenmiştir.

52. Seki:

Ağ seki, Ağ sekiler, Atsekisi(2), Boz seki, Camız sekisi, Çuhur seki, Davşan seki, Deve sekisi, Erikli seki, Fatma bacım sekisi, Keme sekisi, Orta seki, Pıtırahlı seki, Saçlölünseki, Seki(3), Seki darla, Sekili'niñ yazı, Seki mezer, Seki yurt mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu sözcük Anadolu ağızlarında çok farklı anlamlarda derlenmiştir: "toprak üstündeki yükseklik, doğal set; ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük; tarla ve bahçelerdeki basamak biçiminde düzlükler; yer, arsa, tarla; meyilli, su tutmayan yer; evlerin önüne yazın oturmak için taş ve çamurdan yapılan, yarım metre yüksekliğinde set; avluda yazın oturulan, mutfak

olarak da kullanılan tek oda; balkon, çıkma; ahır damı; koridor, sofa; merdiven, merdiven basamağı; sedir, kerevet; tahta karyola, divan; ahır ya da ağullarda çobanın yatması için yapılan yüksekçe yer” bunlardan bazılarıdır. (D.S. c.10)

Bu mikrotoponimlerinden *Çuhur seki* ve *Deve sekisi* tepe adı, diğerleri mevki adıdır. Sözcük Yozgat’tan “*sedir, kerevet*” anlamında derlenmişse de bölgenin coğrafi şartlarını göz önüne alarak sözcüğün “*toprak üstündeki yükseklik, doğal set*” anlamında kullanılmış olabileceğini tahmin etmekteyiz.

53. Şarlak:

Şarlân dere, Şarlah (3) mikrotoponimlerinde görülür. Hepsi de dere adıdır.

Sözcük Derleme Sözlüğü’nde sadece “*çağlayan*” anlamında geçmektedir.(D.S. c.10) Sözcük Yozgat’tan da derlenmiştir.

54. Şarlavık:

Şarlavıh (2),*Şarlavîñ köprü* mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Sözcük Derleme Sözlüğü’nde sadece “*çağlayan*” anlamında geçmektedir.(D.S. c.10)

55. Taban:

Sadece *Daban* mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu sözcüğün DS’de “*tarlanın çukur yeri; tarlanın düz yeri; toprağı verimli tarla; evlerin zemin katı; toprak tabanlı ev; direkler üzerine oturtulmuş tahta ambarın tabanına yerleştirilen kare biçimindeki ağaç kirişler; tohum ekildikten sonra tarlayı düzeltmeye yarayan yassı ağaç araç, sürgü*” anlamları vardır. (D.S. c.10) Sözcük Yozgat/Boğazlıyan’dan “*evlerin zemin katı*” anlamında tespit edilmiştir. Bu yer adı Yukarıgeğerci köyünde geçen düzlük bir mevkiye aittir. Bu yüzden sözcüğün “*tarlanın düz yeri*” anlamında kullanılmış olabileceğini tahmin etmekteyiz.

56. Takman:

Sadece *Tahman gâya* mikrotoponiminde görülmektedir.

Takman sözcüğü Derleme Sözlüğü’nde “*bahçe ya da tarlalarda çeşitli bitkiler ekmek için ayrılan toprak parçaları, evlek; küçük bahçe;kayaların delikli yanı*” anlamlarında geçmektedir. (D.S. c.10) Sözcük sadece Yozgat’tan “*kayaların delikli yanı*” anlamında tespit edilmiştir.*Tahman gâya* Karacaagâç köyüne ait bir kayalığın adıdır. Kayaların kat kat sıralı bir görüntüsü vardır. Köylüler de “*takman*” ı bu anlamına yakın olarak “*kayaların kat oyuğu*” anlamında kullanmaktadırlar.

57. Tuzla:

Tuzla (Aydınün köyünde bir mevki adı) mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "davarlara kırdan tuz verilen düz, taşlık ve kayalık yerler; otları tuzlu olan ya da hiç ot bitmeyen çorak, verimsiz yerler" anlamları mevcuttur. Mevkinin toprağı verimsiz olduğundan sözcüğün otları tuzlu olan ya da hiç ot bitmeyen çorak, verimsiz yerler anlamında kullanılmış olabileceğini tahmin etmekteyiz.

58. Uçuk:

Böyük uçuh, Göccük uçuh, Uçuh, Uçūñ öñü mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu sözcüğün Derleme Sözlüğü'nde "çökmüş, çökmek üzere olan ev, doğal nedenlerle kaymak üzere olan toprak; kaymış, yıkılmış, çökmüş (yer, yapı için); heyelan olmuş arazi" anlamları mevcuttur.(D.S. c.11) Sözcük köylerde "heyelan olmuş arazi" anlamında kullanılmaktadır.

59. Verep:

Sadece *Verep yol* mikrotoponiminde görülmektedir.

DS'de "bayır, yokuş, yamaç; bayırda yan yol; eğri, verev; çapraz; karşı" anlamlarında yer alan sözcük Yozgat ve köylerinden "bayır, yokuş, yamaç" anlamında derlenmiştir. (D.S. c.11)

60. Yalak:

Sadece *Yalah* mikrotoponiminde tespit edilmiştir.

Bu sözcük Aşağıgeçer köyünde yer alan bir mevkinin adıdır. Mevkiye neden bu ismin verildiği hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Derleme Sözlüğü'nde sözcüğün birçok anlamı mevcuttur. Ancak "küçük su birikintisi, gölcük" (D.S. c.11) anlamı arazinin sulak oluşu da göz önüne alındığında uygun düşmektedir.

61. Yalım:

Sadece *Ağ yalım* mikrotoponiminde görülmektedir.

Bu yer adı Hacıosmanlı köyünün kuzeybatısında yer alan bir tepeye aittir. Sözcüğün Derleme Sözlüğü'ndeki anlamlarından biri de "dik yer, bayır, yokuş" tur. (D.S. c.11) Sözcük köyde bu anlamıyla kullanılmaktadır. Tepenin toprağı beyaz olduğundan bu isim verilmiştir.

62. Yanık:

Yanuh, Yanuh gışla(2) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu yer adlarının üçü de mevki adıdır. Bunlardan *Yanıh*, ormandan bozularak yapılmış bir mevkidir. *Yanıh gışla'* ya ise sıcak oluşu sebebi ile bu isim verilmiştir. Terim özelliği taşımaz.

63. Yar:

Ağ yar(3), Bölük yar, Büyük yar, Derin yar(3), Ğanlı yar(2), Ğara yar, Ğızıl yar(4) mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Köylerde sıkça geçen bu sözcük "*uçurum*" anlamında kullanılmaktadır.

64. Yeleğen:

Yeleān(2), Yeleān pıñarı mikrotoponimlerinde görülmektedir.

Bu yer adları köylerin kuzey bölgelerindeki önu açık rüzgarlı mevkilerin adıdır. Sözcük köylerde "*rüzgarlı*" anlamına gelir. Sözcük Tarama Sözlüğü'nde "*çok yelen, hızlı koşan, hızlı giden*" anlamlarında geçmektedir. Ancak Derleme Sözlüğü'nde bu anlamı yer almamaktadır.

65. Zeni:

Zeni deresi Zeni bağ depesi, Zeni bağ deresi mikrotoponiminde görülmektedir.

Zeni sözcüğü Derleme Sözlüğü'nde sadece "*düz yer, düz bahçe.*" anlamında geçmektedir. Sözcük Rize ve Artvin'den tespit edilmiştir. (D.S. c.11)

Sonuç:

Bu makalede yer adlarında saklanmış, birçoğunu yöre insanının dahi bilmediği 65 coğrafi terim ele alınmıştır. Bu coğrafi terimlerin büyük bir kısmının TTAS'de aynı ya da biraz farklı anlamda geçtiği tespit edilmiştir. Yerköy mikrotoponimleri kuruluşlarında *çağılman, dağılgan* gibi, hiçbir sözlükte geçmeyen coğrafi terimler de tespit edilmiştir. Bölgede Türk hâkimiyetinin XI. yüzyıla kadar uzanması ile birlikte yörenin yer şekillerinin çeşitlilik göstermesi sebebiyle Yerköy ilçesi mikrotoponimlerinde geçen coğrafi terimlerin çok zengin olduğu görülmektedir. Bölgeden azımsanmayacak çeşitlilikte coğrafi terim tespit edilmiştir. Bunun sebebi XI. yy.da Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya kitleler halinde gelen Türklerden Bozok sahasına gelip yerleşen oymakların bölgeden ayrılmayışıdır. Bu terimler hem yer adlarının anlam çerçevesinin tespiti açısından hem de Türk milletinin yer adı verme geleneğinin belirlenmesi bakımından büyük öneme sahiptir.

Makalede Kullanılan Kısaltmalar

CTS: Coğrafya Terimleri Sözlüğü

DS: Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü

GTS: Güncel Türkçe Sözlük

TTAS: Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü

KAYNAKLAR

Clauson, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, University Press, Oxford.

Gülensoy, Tuncer (2011), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Günay, Emrullah (1996), “Toponimik Terimlerin Sınıflandırılması”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı 540, ss.619-630.

Güncel Türkçe Sözlük (www.tdk.gov.tr; erişim 14.01.2014).

İzbirak, Reşat (1975), *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, Mektupla Öğretim Merkezi Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1992), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Kurgun, Levent (2002), *Denizli İli Yer Adları*, Basılmamış Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Öngör, Sami (1980), *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Şahin, İbrahim (2011), “Yeradılımları Araştırmalarında Mikrotoponiminin Yeri, Önemi ve Araştırma Yöntemi: Tırnak Köyü Örneği”, *Turkish Studies*, Vol: 6/1, ss. 1807-1830.

----- (2013), “Türkiye Yeradılımlarında Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları”, *Avrasya Terim Dergisi*, 1 (1): 46 - 58).

----- (2014), “Karaburun (Silikyeraadlarında) Mikrotoponimlerinde Görülen Coğrafi Terimler, *Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 14, s. 171-187.

Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1993), C. I-XII, Türk Dil Kurumu, Ankara.

Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü (www.tdk.gov.tr; erişim: 02.01.2014).

Üşenmez, Emek (2008), “Terimsel Açından Divanu Lugati’t-Türk”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2008 Kaşgarlı Mahmud Özel Sayısı (Kasım 2008-Ocak 2009), ss. 166-181.

www.tdk.gov.tr (erişim: 01.05.2016 - 08.03.2017)

Yeni Tarama Sözlüğü (Düzenleyen Cem Dilçin) (1983), TDK Yayınları, Ankara.

Yerbilim Terimleri Sözlüğü (www.tdk.gov.tr; erişim: 02.07 - 19.12.2013).

Zülfikar, Hamza (1991), Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları, TDK Yay., Ankara.